

ĐỔI MỚI NỘI DUNG, PHƯƠNG PHÁP DẠY HỌC CÁC MÔN KHOA HỌC XÃ HỘI VÀ NHÂN VĂN TRONG CÁC NHÀ TRƯỜNG QUÂN ĐỘI HIỆN NAY

Nguyễn Văn Đức

Trường Sĩ quan Chính trị - Bộ Quốc phòng

Tóm tắt: Trong bối cảnh đổi mới giáo dục quân đội, việc đổi mới nội dung và phương pháp dạy học các môn khoa học xã hội và nhân văn có vai trò quan trọng trong hình thành phẩm chất, năng lực cho học viên. Thực tiễn còn tồn tại hạn chế về tính hàn lâm, thiếu gắn thực tiễn và phương pháp truyền thụ một chiều. Vì vậy, cần đổi mới theo hướng hiện đại hóa nội dung, phát huy tính chủ động của người học và đẩy mạnh chuyển đổi số. Qua đó góp phần nâng cao chất lượng đào tạo, đáp ứng yêu cầu xây dựng Quân đội hiện đại.

Từ khóa: Đổi mới dạy học; khoa học xã hội và nhân văn; nhà trường quân đội; phương pháp giảng dạy.

INNOVATION IN CONTENT AND TEACHING METHODS OF SOCIAL SCIENCES AND HUMANITIES SUBJECTS IN MILITARY SCHOOLS TODAY

Abstract: In the context of military education reform, innovating the content and teaching methods of social sciences and humanities plays a crucial role in shaping cadets' qualities and competencies. However, current practices still reveal limitations such as theoretical rigidity, weak connection with practice, and one-way teaching approaches. Therefore, it is necessary to modernize content, promote learners' active roles, and enhance digital transformation. These efforts contribute to improving training quality and meeting the requirements of building a modern military.

Keywords: Teaching innovation; social sciences and humanities; military schools; teaching methods.

Nhận bài: 01/03/2026

Phản biện: 25/03/2026

Duyệt đăng: 28/03/2026

I. ĐẶT VẤN ĐỀ

Hiện nay, đổi mới nội dung, phương pháp giảng dạy các môn khoa học xã hội và nhân văn trong các nhà trường quân đội là yêu cầu tất yếu, nhằm nâng cao bản lĩnh chính trị, tư duy sáng tạo cho học viên trước sự phát triển mạnh mẽ của tri thức, cuộc cách mạng khoa học và công nghệ, chuyển đổi số đặt ra. Đây là quá trình tích hợp công nghệ, cập nhật tri thức thực tiễn và áp dụng phương pháp dạy học nhằm phát triển, hoàn thiện nội dung, phương pháp giảng dạy các môn khoa học xã hội và nhân văn, góp phần to lớn trong thực hiện chuẩn đầu ra chương trình đào tạo của các nhà trường quân đội.

II. NỘI DUNG NGHIÊN CỨU

2.1. Đặc điểm, yêu cầu đổi mới nội dung, phương pháp dạy học các môn khoa học xã hội và nhân văn ở các nhà trường quân đội hiện nay

Đổi mới nội dung, phương pháp giảng dạy các môn khoa học xã hội và nhân văn trong các nhà trường quân đội là quá trình tác động hợp quy luật của các chủ thể giáo dục - đào tạo, mà trực tiếp là đội ngũ giảng viên nhằm phát triển, hoàn thiện nội dung, phương pháp giảng dạy các môn khoa học xã hội và nhân văn lên một chất lượng mới góp phần to lớn hơn trong thực hiện chuẩn đầu ra chương trình đào tạo của các nhà trường quân đội.

Đổi mới nội dung, phương pháp giảng dạy các môn khoa học xã hội và nhân văn trong các nhà

trường quân đội là một đòi hỏi tất yếu hiện nay, nhằm mục đích tiếp tục phát triển, hoàn thiện hơn nữa chất lượng giảng dạy các môn khoa học xã hội và nhân văn. Quá trình đào tạo cán bộ, sĩ quan, các nhà trường quân đội phải thường xuyên đổi mới nội dung, phương pháp giảng dạy các môn học này với phạm vi, mức độ cụ thể khác nhau để đội ngũ cán bộ, sĩ quan ra trường đáp ứng với yêu cầu, chức trách được giao.

Trong tình hình hiện nay, đổi mới nội dung, phương pháp giảng dạy các môn khoa học xã hội và nhân văn theo hướng chuẩn hoá, hiện đại hoá, đảm bảo cho nội dung, phương pháp giảng dạy các môn học này luôn phát triển đồng bộ với sự phát triển của các thành tố khác của quá trình dạy học trong nhà trường quân đội và phù hợp với thực tiễn xây dựng quân đội trong thời kỳ mới. Đồng thời, đổi mới phải hướng vào việc thúc đẩy hơn nữa khát vọng tự khẳng định, tự vươn lên ở người học, hướng dẫn, tổ chức tốt hoạt động nhận thức của họ; làm cho người học tiếp cận, lĩnh hội được các kiến thức khoa học hiện đại nhất trong lĩnh vực quân sự và các kiến thức có liên quan tới hoạt động nghề nghiệp tương lai, có khả năng thích ứng nhanh yêu cầu, nhiệm vụ mới.

Đổi mới nội dung, phương pháp giảng dạy các môn khoa học xã hội và nhân văn không phải là loại bỏ, phủ nhận tất cả các nội dung, phương pháp

giảng dạy truyền thống đã có, mà chất lượng, kế thừa những ưu điểm của nội dung, phương pháp giảng dạy truyền thống, khắc phục, loại bỏ những yếu tố không phù hợp, bất cập, hạn chế. Trên cơ sở đó, xây dựng, bổ sung, phát triển và hoàn thiện nội dung, phương pháp giảng dạy các môn khoa học xã hội và nhân văn mới hơn, tiến bộ hơn, hiệu quả hơn, đủ sức trang bị một hệ thống kiến thức cơ bản, chuyên sâu, hiện đại, vững chắc các môn khoa học xã hội và nhân văn cho học viên. Bên cạnh đó, phải phát triển các yếu tố mới để phù hợp với những đòi hỏi thực tế hiện nay của đối tượng người học, môi trường, điều kiện dạy học, tạo ra chất lượng mới của quá trình dạy học. Giúp học viên khi ra trường có đủ tri thức để giải quyết các vấn đề lý luận và thực tiễn trên cương vị chức trách được giao. Đổi mới nội dung, phương pháp giảng dạy các môn khoa học xã hội và nhân văn là nhằm từng bước làm cho người học nắm chắc nội dung khoa học xã hội và nhân văn để nâng cao nhận thức và hành động trong hoạt động thực tiễn sau này.

Đổi mới nội dung, phương pháp giảng dạy các môn khoa học xã hội và nhân văn phụ thuộc vào nhiều yếu tố, trong đó, chủ thể trực tiếp là người giảng viên. Hiệu quả đổi mới nội dung, phương pháp giảng dạy các môn khoa học xã hội và nhân văn trong các nhà trường quân đội phụ thuộc vào mục tiêu, yêu cầu, chương trình, quỹ thời gian, trình độ giảng viên, đặc điểm của người học, cơ sở vật chất, trang thiết bị... Trong đó, đổi mới nội dung, phương pháp giảng dạy các môn khoa học xã hội và nhân văn luôn được xem xét dưới góc độ là cách thức phối hợp hành động của giảng viên với học viên. Chủ thể và lực lượng tiến hành đổi mới nội dung, phương pháp giảng dạy các môn khoa học xã hội và nhân văn không chỉ dựa vào lực lượng giảng viên trực tiếp giảng dạy các môn học này, mà phải là kết quả của sự tác động tổng hợp và cùng hành động của nhiều lực lượng. Vì vậy, chủ thể của sự đổi mới phải là tất cả mọi lực lượng tham gia trực tiếp và gián tiếp vào quy trình giảng dạy các môn học này; trong đó, hạt nhân trực tiếp là đội ngũ giảng viên của các khoa trực tiếp giảng dạy các môn học khoa học xã hội và nhân văn. Điều đó cho thấy, vai trò quyết định của người giảng viên trong đổi mới nội dung, phương pháp giảng dạy. Cho nên, việc phát huy tính tích cực, chủ động, sáng tạo của các lực lượng, nhất là của đội ngũ giảng viên có ý nghĩa đặc biệt quan trọng trong đổi mới nội dung, phương pháp giảng

dạy các môn khoa học xã hội và nhân văn trong các nhà trường quân đội hiện nay.

2.2. Một số giải pháp chủ yếu đổi mới nội dung, phương pháp dạy học các môn khoa học xã hội và nhân văn ở các nhà trường quân đội hiện nay

Hiện nay, sự phát triển mạnh mẽ của khoa học và công nghệ, yêu cầu đổi mới căn bản, toàn diện giáo dục và đào tạo, đặt ra yêu cầu phải đổi mới nội dung, phương pháp dạy học các môn khoa học xã hội và nhân văn ở các nhà trường quân đội. Trong thời gian tới, để đổi mới nội dung, phương pháp dạy học các môn khoa học xã hội và nhân văn ở các nhà trường quân đội được đúng hướng và hiệu quả, cần thực hiện tốt một số giải pháp cơ bản sau:

Một là, nâng cao nhận thức của các lực lượng về đổi mới nội dung, phương pháp giảng dạy các môn khoa học xã hội và nhân văn.

Đây là giải pháp quan trọng hàng đầu, bởi mọi sự đổi mới đều phải bắt đầu từ đổi mới nhận thức. Từ sự nhận thức đúng, các chủ thể sẽ có phương hướng và hành động đúng, hiệu quả. Đổi mới tư duy giảng dạy là bước đi đầu tiên then chốt quyết định sự thành công của quá trình đổi mới nội dung, phương pháp giảng dạy các môn khoa học xã hội và nhân văn. Đó là quá trình đổi mới toàn diện, nhất quán để tạo được chuyển biến cơ bản về chất lượng giảng dạy trong các nhà trường quân đội, khắc phục cách đổi mới chắp vá, thiếu tầm nhìn tổng thể, thiếu kế hoạch đồng bộ.

Đổi mới nội dung, phương pháp giảng dạy các môn khoa học xã hội và nhân văn không phải là việc hoàn toàn mới phải làm lại từ đầu, hoặc các nội dung chương trình đưa vào giảng dạy đã lạc hậu cần phải thay đổi. Ở đây, cần phải thống nhất nhận thức là, đổi mới nội dung, phương pháp giảng các môn khoa học xã hội và nhân văn được dựa trên những cơ sở, tiền đề, kinh nghiệm đã được tích lũy, tổng kết thực tiễn trong quá trình giảng dạy các môn này ở nhà trường quân đội. Đó là quá trình kế thừa, chọn lọc và phát triển. Cần hết sức tránh nhận thức lệch lạc khi cho rằng, mục tiêu yêu cầu đào tạo của nhà trường quân đội có những phát triển mới thì nội dung, phương pháp giảng dạy các môn khoa học xã hội và nhân văn phải thay đổi hoàn toàn.

Hai là, đổi mới nội dung giảng dạy các môn khoa học xã hội và nhân văn trong các nhà trường quân đội hiện nay theo hướng cơ bản, hệ thống, hiện đại.

Đổi mới nội dung giảng dạy các môn khoa học xã hội và nhân văn theo hướng cơ bản, hệ thống, hiện đại chính là biện pháp cơ bản nhất để nâng cao chất lượng đào tạo. Muốn nâng cao chất lượng đào tạo ở tất cả các cấp học, bậc học thì tất yếu phải đổi mới nội dung phù hợp với sự phát triển của thực tiễn tình hình đất nước, sự phát triển của khoa học và công nghệ, yêu cầu nhiệm vụ của quân đội và cuộc đấu tranh tư tưởng, lý luận hiện nay. Đổi mới nội dung giảng dạy sẽ quyết định trực tiếp đến hình thành thế giới quan, phương pháp luận, nhân sinh quan về những vấn đề thực tiễn chính trị - xã hội cho người học ở các nhà trường quân đội.

Để bảo đảm tính cơ bản, hệ thống, hiện đại của nội dung giảng dạy các môn khoa học xã hội và nhân văn, trong quá trình đào tạo tại mỗi nhà trường cần xác định nội dung, định lượng của các môn khoa học xã hội và nhân văn phù hợp với từng đối tượng đào tạo, sao cho người học vừa được lĩnh hội tri thức, vừa rèn luyện, phát triển tư duy lý luận, có khả năng giải quyết những vấn đề thực tiễn chính trị - xã hội đặt ra ngay trong quá trình đào tạo và sau khi tốt nghiệp ra trường.

Trong sự chuẩn hoá, hiện đại hoá và cập nhật nội dung mới thì người dạy đóng vai trò là chủ thể trong tiếp cận nội dung mới để truyền thụ cho người học. Vì vậy, chất lượng bài giảng của người dạy hiện đại, cập nhật là khởi đầu cho hoạt động lĩnh hội của người học để phát triển tư duy lý luận và năng lực giải quyết những vấn đề thực tiễn. Nội dung giảng dạy phải thường xuyên cập nhật thông tin mới những vấn đề thực tiễn chính trị - xã hội đang diễn ra. Mục tiêu là vừa làm sâu sắc thêm lý luận vừa so sánh, đối chứng giữa lý luận với thực tiễn, từ đó làm cho người học có niềm tin, lập trường, bản lĩnh chính trị vững vàng, làm cơ sở để họ tiếp cận nghiên cứu, học tập các nội dung khác.

Ba là, nâng cao trách nhiệm của giảng viên trong việc thực hiện đổi mới nội dung, phương pháp giảng dạy các môn khoa học xã hội và nhân văn ở nhà trường quân đội.

Trình độ năng lực sư phạm của đội ngũ giảng viên là yếu tố quyết định đến hiệu quả đổi mới các môn khoa học xã hội và nhân văn. Trên cơ sở mục đích, nhiệm vụ của dạy học và đối tượng người học, người giảng viên với vai trò chủ thể sư phạm thiết kế, xây dựng nội dung, phương pháp dạy học của bản thân mình một cách có chất lượng nhất, tối ưu nhất trong điều kiện cụ thể của nhà trường.

Phương pháp dạy học của người giảng viên là một trong những khâu rất quan trọng trong tiến trình đổi mới, nâng cao chất lượng giảng dạy các môn khoa học xã hội và nhân văn. Trong quá trình giảng dạy, giảng viên không chỉ truyền thụ những tri thức mới, mà điều quan trọng là hướng dẫn cho người học phương pháp tư duy khoa học, gồm tư duy độc lập, tư duy sáng tạo và tư duy phê phán. Quá trình hướng dẫn giúp người học hình thành khả năng tư duy độc lập, tự đưa ra vấn đề và giải quyết vấn đề, dám nêu ra cách suy nghĩ. Qua đó, góp phần hình thành tư duy khoa học cho người học, giúp người học từng bước tiếp cận và thực hiện các công trình nghiên cứu khoa học, dẫn dắt, tổ chức cho người học phát huy tính chủ động, sáng tạo của mình trong giải quyết những vấn đề khoa học.

Ngày nay, với sự phát triển như vũ bão của khoa học - công nghệ, sự cập nhật nhanh chóng và bùng nổ của các luồng thông tin đa chiều. Đội ngũ giảng viên phải sử dụng thành thạo các phương tiện dạy học hiện đại, nhất là sử dụng công nghệ thông tin vào quá trình dạy học. Phương pháp hiện đại, ứng dụng công nghệ thông tin tốt góp phần nâng cao hiệu quả truyền thụ tri thức và hình thành thế giới quan, phương pháp luận của người học trong quá trình được đào tạo tại nhà trường.

Bốn là, tăng cường đầu tư và sử dụng có hiệu quả cơ sở vật chất, phương tiện kỹ thuật dạy học hiện đại.

Trong điều kiện hiện nay, cơ sở vật chất, phương tiện kỹ thuật là những yếu tố tham gia đắc lực, hiệu quả vào quá trình đổi mới dạy học các môn khoa học xã hội nhân văn. Đây là biện pháp quan trọng, cần có sự phối hợp của các cấp quản lý gắn liền với các chủ thể trong các nhà trường để phát huy có hiệu quả các phương tiện vật chất kỹ thuật phục vụ giảng dạy.

Cơ sở vật chất, phương tiện kỹ thuật hiện đại khi sử dụng sẽ phát huy tác dụng ngay ở đổi mới phương pháp dạy học các môn khoa học xã hội và nhân văn. Công cụ, phương tiện được sử dụng một cách hợp lý, gắn với nội dung, phương pháp phù hợp nó sẽ tác động toàn diện lên các giác quan của người học gây được ấn tượng sâu sắc. Do vậy sự đầu tư kinh phí để đổi mới cơ sở vật chất, phương tiện kỹ thuật dạy học sẽ làm cho hoạt động nghiên cứu, giảng dạy cần phải thay đổi nội dung, phương pháp truyền thụ và lĩnh hội gắn với cơ sở vật chất hiện có. Vì vậy, tăng cường cơ sở vật chất kỹ thuật cho giảng dạy các môn khoa học xã hội và nhân

văn phải gắn liền với đổi mới nội dung và phương pháp. Đây là cách thức để phát huy hiệu quả chức năng của các phương tiện kỹ thuật hiện đại và ứng dụng thành tựu khoa học công nghệ vào giảng dạy các môn khoa học xã hội và nhân văn trong các nhà trường quân đội hiện nay.

Trong dạy học hiện nay, để tiếp cận thông tin nhanh chóng, ở các học viện, nhà trường cần không ngừng củng cố, tăng cường và mở rộng hệ thống thư viện, thư viện điện tử, truy cập mạng internet, hệ thống thông tin tư liệu, nâng cao chất lượng bảo đảm phục vụ tài liệu, giáo trình, các sách tham khảo và thông tin, thư mục. Đầu tư bảo đảm đủ số lượng với chất lượng ngày càng cao các phương tiện, tài liệu, kinh điển cho mỗi giảng viên. Để đầu tư cơ sở vật chất có hiệu quả cho dạy học đòi hỏi phải phát huy sức mạnh của mọi

người mọi tổ chức trong nhà trường. Phối hợp với các cơ quan cấp trên và địa phương tạo điều kiện giúp đỡ về cơ sở vật chất tạo môi trường thuận lợi cho nghiên cứu giảng dạy triết học và chủ nghĩa xã hội khoa học hiện nay.

III. KẾT LUẬN

Đổi mới nội dung, phương pháp dạy học các môn khoa học xã hội và nhân văn là yêu cầu bức thiết hiện nay. Vì vậy cần thường xuyên chỉ đạo, quan tâm, theo dõi, kịp thời rút kinh nghiệm trong thực tiễn để bảo đảm chất lượng và hiệu quả của quá trình dạy học các môn khoa học xã hội và nhân văn, góp phần thiết thực cho việc nâng cao chất lượng giáo dục và đào tạo ở các nhà trường quân đội, đáp ứng sự nghiệp đổi mới căn bản và toàn diện giáo dục, đào tạo hiện nay.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

Ban Chấp hành Trung ương Đảng khóa XIII (2023), *Nghị quyết số 45-NQ/TW, ngày 24/11/2023 về Tiếp tục xây dựng và phát huy vai trò của đội ngũ trí thức đáp ứng yêu cầu phát triển đất nước nhanh và bền vững trong giai đoạn mới*, Hà Nội.

Ban Chấp hành Trung ương Đảng khóa XIII (2024), *Kết luận số 91-KL/TW, ngày 12/8/2024 Kết luận của Bộ chính trị về tiếp tục thực hiện nghị quyết số 29-NQ/TW, ngày 04/11/2013 của Ban Chấp hành Trung ương Đảng khóa XI “Về đổi mới căn bản, toàn diện giáo dục và đào tạo, đáp ứng yêu cầu công nghiệp hoá, hiện đại hoá trong điều kiện kinh tế thị trường định hướng xã hội chủ nghĩa và hội nhập quốc tế”*, Hà Nội.

Ban Chấp hành Trung ương Đảng khóa XIII (2025), *Nghị quyết số 71-NQ/TW, ngày 22/8/2025, Nghị quyết của Bộ chính trị về đột phá phát triển giáo dục và đào tạo*, Hà Nội.

Bộ Quốc phòng (2022), *Thông tư số 54/2022/TT-BQP ngày 19/7/2022, Thông tư Quy định về tổ chức dạy học các môn Khoa học xã hội và nhân văn trong nhà trường Quân đội*, Hà Nội.